

Pracovné podmienky a podmienky zamestnávania v rámci vybraných druhov práce pre platformy

Úvod

Práca pre platformy, pod ktorou sa rozumie zosúladovanie ponuky platenej práce a dopytu po nej prostredníctvom online platformy, je stále relatívne málo rozšírená, ale rýchlo sa v EÚ rozvíja. Táto dynamika a stále sa rozširujúci rozsah činností pre platformy predstavuje hospodárske príležitosti, ako aj výzvy, pokiaľ ide o existujúce regulačné rámce.

V rámci tejto štúdie bolo identifikovaných desať bežných druhov práce pre platformy, ktoré zahŕňajú takmer všetkých pracovníkov platformiem v EÚ. V štúdiu sa podrobne preskúmavajú tri z nich na základe rozhovorov s pracovníkmi platformiem:

- práca na mieste stanovená platformou: práca, ktorá si vyžaduje nižšiu kvalifikáciu, pričom je priradená platformou a vykonávaná osobne,
- práca na mieste podnietená pracovníkom: práca, ktorá si vyžaduje nižšiu alebo miernu úroveň zručností, pričom pracovník si určuje úlohy sám a vykonáva ich osobne,
- práca online na základe súťaže: práca online, ktorá si vyžaduje vysokú úroveň zručností, pričom klient si vyberá pracovníka prostredníctvom súťaže.

V štúdiu sa skúmajú pracovné podmienky a podmienky zamestnávania pracovníkov v rámci týchto troch druhov práce pre platformy. Ďalej sa v nej skúmajú regulačné rámce, ktoré sa vzťahujú na prácu pre platformy v 18 členských štátoch.

Politické súvislosti

Európska komisia v júni 2016 spustila *Európsku agendu pre kolaboratívne hospodárstvo*, v rámci ktorej sa podporuje monitorovanie rozvoja platformového hospodárstva. Zdôrazňuje sa v nej, že platformové hospodárstvo by mohlo prispieť k rozvoju inovácií, hospodárskej súťaže a zvýšeniu hospodárskeho rastu, pričom sa uznáva potreba zabezpečiť spravodlivé pracovné podmienky a ochranu pracovníkov, ako aj spotrebiteľov. Týmto sa zaoberá aj rámec Európskeho piliera sociálnych práv.

Hlavné zistenia

Postavenie v zamestnaní a prístup k sociálnej ochrane

Členské štáty osobitne neupravujú postavenie pracovníkov platformiem v zamestnaní. V dôsledku toho je ich postavenie v zamestnaní určené podmienkami platformiem, čo znamená, že pracovníci sú často klasifikovaní ako samostatne zárobkovo činné osoby. Toto má významný vplyv na sociálnu ochranu: ak by boli zamestnancami, na príspevky na sociálne zabezpečenie by prispievali aj platforma alebo klient, ale ako samostatne zárobkovo činné osoby si príspevky musia hradiť sami alebo musia prijať menšie pokrytie. To sa týka najmä pracovníkov, pre ktorých je práca pre platformy hlavným zdrojom príjmu, čo zvyčajne býva prípad práce na mieste stanovenej platformou. V niekoľkých členských štátoch prebiehajú súdne konania s cieľom preskúmať, či by pracovníci platformiem mali byť klasifikovaní ako zamestnanci namiesto samostatne zárobkovo činných osôb.

Nezávislosť a kontrola

Podriadenosť zamestnávateľovi je významným kritériom pri súdnom rozhodovaní, či by sa mal pracovnoprávny vzťah klasifikovať ako zamestnanie alebo samostatná zárobková činnosť. Osoby vykonávajúce prácu na mieste stanovenej platformou majú obmedzenú kontrolu nad svojím pracovným časom a organizáciou práce. Okrem toho platforma monitoruje ich výkon. Pre porovnanie, osoby vykonávajúce prácu na mieste podnietenú pracovníkom a prácu online na základe súťaže si sami určujú, kedy a ako pracujú.

Príjmy a dane

Väčšina pracovníkov vykonáva prácu pre platformy ako vedľajšiu činnosť. Pre niektoré osoby, ktoré vykonávajú druhy práce na mieste, tvorí hlavnú činnosť, zatiaľ čo ani pre jedného z opýtaných pracovníkov online na základe súťaže táto práca nepredstavuje hlavný príjem.

Príjmy z väčšiny druhov prác pre platformy sa líšia. Práca na mieste stanovená platformou je platená za hodinu, za prácu alebo ako kombinácia oboch, kým pre pracovníkov online na základe súťaže príjmy závisia od výsledku súťaží. Práca na mieste podnietená pracovníkom poskytuje najpredvídateľnejšie príjmy, keďže pracovníci si môžu stanoviť vlastné sadzby a vo veľkej miere si sami určujú pracovný čas.

Veľa pracovníkov platformami si nie je istých tým, aké podmienky zdaňovania sa vzťahujú na ich príjem. Niekoľko opýtaní uviedli, že sa snažia vyhnúť prekročeniu hraníc príjmov, na základe čoho by boli zaradení do nevýhodnejšieho daňového režimu.

Zručnosti, odborná príprava a vyhliadky

Pracovníci vykonávajúci oba druhy prác na mieste sú často príliš kvalifikovaní na vykonávanú prácu. Naopak mnohí pracovníci online na základe súťaže potrebujú vysokoškolský diplom na to, aby sa mohli zúčastniť na komplexných súťažiach.

Platformy len zriedkavo poskytujú odbornú prípravu. Poskytuje sa najmä v prípade práce na mieste stanovenej platformou a zvyčajne býva zameraná na to, ako používať aplikáciu platformy alebo v prípade platformami v oblasti dopravy na bezpečnú jazdu. Veľa pracovníkov, ktorí vykonávajú prácu na mieste podnietenú pracovníkom a prácu online na základe súťaže využívajú na svoju odbornú prípravu online zdroje.

V rámci všetkých troch druhov prác pre platformy existujú pracovníci, ktorí považujú svoju prácu za odrazový mostík pre prácu na tradičnom pracovnom trhu.

Zastúpenie

Väčšina pracovníkov platformami nemá zastúpenie. Je to čiastočne z toho dôvodu, že mnohí z nich sú samostatne zárobkovo činné osoby, pričom táto skupina máva zastúpenie menej často ako zamestnanci. V prípade pracovníkov, ktorí vykonávajú prácu na mieste stanovenú platformou, má však zastupovanie odbormi alebo prostredníctvom vlastných iniciatív stúpajúcu tendenciu. Iniciatívy organizované pracovníkmi doteraz neboli veľmi úspešné v zabezpečovaní lepších pracovných podmienok. Osoby zapojené do práce podnietenej pracovníkmi a práce online na základe súťaže nepovažujú zastúpenie za potrebné.

Politické ukazovatele

- Nedostatok spoločného a vzájomného chápania práce pre platformy zo strany tvorcov politik, sociálnych partnerov a iných odborníkov v celej EÚ vedie k nedostatku porovnateľných údajov, čo často negatívne vplyva na diskusie o smerovaní. Prijatím spoločného funkčného vymedzenia by sa uľahčilo monitorovanie rozvoja a pomohlo zefektívniť diskusie o smerovaní.

- Význam monitorovania rozvoja v platformovom hospodárstve sa zvyšuje rýchlym nárastom počtu platformami a pridružených pracovníkov a zmenou obchodných modelov. Údaje o práci pre platformy vrátane údajov o pracovných podmienkach a podmienkach zamestnávania v rámci jednotlivých druhov prác pre platformy a o dlhodobějších vyhliadkach pracovníkov by sa mali začleniť do oficiálnych štatistík EÚ, ako aj vnútroštátnych štatistík.
- Politické opatrenia by mali zohľadňovať rôznorodosť, pokiaľ ide o zamestnávania a pracovné podmienky v rámci jednotlivých druhov práce pre platformy, s cieľom uprednostniť zabezpečenie vhodnosti ich účelu pred uplatňovaním univerzálneho prístupu, ktorý má len obmedzené využitie pri riešení takéhoto odlišného javu. Okrem toho by sa akékoľvek opatrenia mali v prvom rade zamerať na rozsiahlejšie platformy s cieľom podporiť zdravú hospodársku súťaž a inovácie zo strany nových platformami.
- Rôznorodosť platformového hospodárstva by sa takisto mala zohľadniť v diskusiách o postavení pracovníkov v zamestnaní a v úsilí zameranom na jeho reguláciu. Prostredníctvom vnútroštátnych právnych predpisov by sa mali objasniť vymedzenia týkajúce sa zamestnancov a samostatne zárobkovo činných osôb a posilniť presadzovanie s cieľom zabrániť nesprávnej kvalifikácii, najmä v prípade práce na mieste stanovenej platformou.
- Podpora mechanizmov na urovnávanie sporov by sa malo zabezpečiť, aby využívanie algoritmov a nedostatok miestnej prítomnosti platformy neznevýhodňovali pracovníkov. Toto sa obzvlášť týka práce na mieste stanovenej platformou a práce online na základe súťaží.
- Hodnotenie systémov by malo byť spravodlivé, transparentné a prenosné v rámci platformami, aby sa pracovníkom umožnilo vykonávanie činnosti na viacerých platformách a zabezpečili sa pre nich rovnaké príležitosti.
- Mnohí pracovníci platformami vynaložia veľké množstvo neplateného času na hľadanie úloh. Zlepšenie informovania o úlohách poskytovaných platformami by pracovníkom pomohlo vyhnúť sa plytvaniu časom na nesľubné úlohy.
- Členské štáty by mohli podporovať účasť na platformovom hospodárstve pre vedľajšie činnosti zavedením jednoduchých daňových pravidiel pre pracovníkov. Takýto krok by sa mohlo pomôcť zlegalizovať príjmy, ktoré predtým nebývali priznané, a mohla by sa podporiť nová hospodárska činnosť.

Ďalšie informácie

Správa *Pracovné podmienky a podmienky zamestnávania vybraných druhov práce pre platformy* je dostupná na lokalite <https://eurofound.link/ef18001>

Vedúci výskumu: Irene Mandlová

information@eurofound.europa.eu